СВЕОБШТЕ ЮГОСЛАВЕНСКЕ И СЕРБСКЕ НАРОДНЕ

Новине наше излазе сваке седмице трипутъ а С. Нар. Листъ по еданпутъ.

Пренумерирати се може на свак. ц. к. Пошти съ полгод. цѣномъ 6 фор. 30 сребра

ПОВИЋ.

ЧИСЛ. 51. ПЕШТА, Петакъ 28. Мая ГОД XI. — 1848.

△. (Матеріялно одношенѣ између Срба и Државе у Унгарской). — Ако є истина, да су періодички Листови органъ явногъ свеобштегъ мнѣнія оне државе, чіе интерессе заступаваю: онда є слободно и овдѣ рѣчи, да Мађарска нитъ хоће нитъ може какву платежну участность Австриски државни дугова на себе примити. И я се пуно радуємъ той одважности Унгарской, алъ не само изъ они довода, съ коима се ньини органи служе утомъ смотреню, него найвише зато, што нама Србима већа хипотека задржава се за обезбедность наши матеріялни одношеня према држави. Я ћу овдѣ у кратко неке доводе и разлоге навести найвише зато, да би они, коима є данасъ участь пало о нашимъ народнимъ стварима бригу носити, као што имъ є народъ найдоцніе поверіо, — свестручно постарали се „што ясніе изпитати и доказати наше прааво у призренію тога захтеваня"; єръ кадъ є света дужность отачтвене жертве на олтаръ обште среће носити, онда є и необорна истина, да намъ є слободно и наша узаконита праава заступати, као што то народно наше биће са собомъ доноси. — Скоро четиръ стогода хоће да се наврши, одкадъ є безсмртни Матія Корвинъ — по свой прилици сбогъ особити заслуга наши српски прадедова — ослободіо нашъ овдешньи народъ одъ десетка римокатоличкогъ свештенства (1481. год.); што є доцніе и краль Владиславъ II. у лету 1495. на државной діети закономъ потврдіо. Да є такво ослобођенѣ морало сасма важно бити изъ млоги узрока, може се заключавати найболѣ изъ духа ондашнѣгъ времена, кадъ су сваке даціе страшно теретне биле, па іоштъ да се ньино свештенство на то склони онда, кадъ є и религіонарно заслепленѣ грдну превагу и на діети и у цѣлой Европи имало? мислимъ свакомъ безпристрастномъ посмотрителю ясно у очи падаю могућни узроци ти особитости. Међутимъ то завештено ослобођенѣ не веруємъ да є кадгођъ царовало! єръ кадъ би речени законоустави позитивну вредность имали били, онда незнамъ „одкудъ да се све до данасъ десетакъ римокатоличкомъ свештенству у Будимской Дієцези плаћа? Одкуда ли тай обичай, да се приликомъ избора нашегъ Митрополита одъ стране државе нѣму као глави народа Српскогъ у име накнаде истогъ десетка 16.000 фор. шайна подноси? противъ чега наравно наши народни Архієреи увѣкъ нужданъ протесть законитимъ начиномъ чине за обдржати пуно прааво цркви и народу."— Кадъ є дакле прааво за наше народне интерессе као што валя заступлѣно и сачувано, не видимъ узрока, зашто би се допуштало, да ньино свештенство поклони другоме и оно, што є нама дужно по смислу земальски закона, коє су сами и доносили и више пута потврђавали, а опетъ сами своєвольно противъ исти грешили на увреду и уштрбъ наше државне битности?! Наравно є, да се у прорачуньиваню ти свеколики околности прави и праведни ключъ ласно погодити не може; алъ ипакъ є слободно надати се, да є „нека транзакція" у томъ виду могућна: єръ што є праведно по себи, то остає на веки истина, дакле є и заштита нѣна могућна, премда се и пристойна разборитость у таквимъ определѣностима за правацъ држати мора. Да пакъ српски народъ пунимъ праавомъ подобно потраживанѣ учинити може, мислимъ свако ће допустити, докъ проразсудимо, да ми никакве помоћи одъ државе до яко уживати ни смо срећу имали, него се свагда сами собственимъ жертвама заступава смо, као што су намъ наше рођене околности дозволявале, премда смо иначе и све државне дужности найточніе изпуньавали; а и данъ данашньи отачбину одъ могућне опастности противъ сви колики беда и гиздавости храни српски народъ съ толико десетина иляда убойни пушака о своимъ лебу и о своимъ пожертвованю, каквомъ равна приклада книга свѣта непоказує. Но да посмотримо іоштъ неку страну народне намъ честитости, коя предъ изкренимъ државникомъ као найсяйнія добродѣтель житейски одношеня блиста и блиста ће, докъ є людства и истине на свѣту. Одъ када т. є. православно Српство последньи путъ у 1695. годи ни овамо у Унгарску пресилило се плаћао є српски народъ безъ разлога сваку државну опредѣленость И кадъ би дозволили, да є само еданъ миліонъ душа српски у овой држави, — па одъ сваке душе да є само еданъ грошићъ на годину узиманъ у државну благайницу, — онда за стопетдесетъ последньи година нашегъ овдешнѣгъ живованя плаћено є до седамъ миліона и петстотина хиляда фор., нерачунаюћи интерессе одъ истога новца, кои би иначе такођеръ морали тећи, као што државно домоводство потврђава*). А вальда є више негъ грошићъ узимано одъ сваке душе? Кадъ се нашъ народъ вавѣкъ тужи, да су му државне дужности теретне, па зато ніе у станю већа и могућнія жертвоприношеня на олтаръ усрећеня народногъ давати, где би заиста по духу српскогъ племена радіе и драгоцѣнитіе блистао, само да му се може! єдинствено послуженѣ одъ државе досада є српски народъ изкусіо то, што є државна благайница народнимъ нашимъ депутирцима діюрне плаћала напредъ, но послѣ є опетъ цѣлости наши вѣроизповѣдника покупила, као што є у нѣномъ интерессу лежало; премда би и ми напротивъ могли запитати, кадъ ће намъ она завѣштана накнада „за наше одузето црквено посуђе и драгоцѣно украшенѣ" приспѣти, што є у другой десетини текућегъ стогода држава покупила „као необорно нуждне жертве за благостанѣ државе", коє смо и ми Срби свакда признатни синови, алъ све до яко судбомъ немиломъ сами себи оставлѣни и превиђени живимо, као сирочадъ у беломъ свѣту — нигде ни одъ куда не добиваюћи утѣху за сва подобна поборства у славу отачбине починѣна. — Све ово у посмотренѣ узимаюћи невидимъ разлога, по коме би се не могло одъ узаймности грађанске захтѣвати, да се „матеріялна одношеня између Срба и државе у Унгаріи" єдаредъ што праведніе у редъ ставе, па што коме припада, нека му се найврстніе заступи и обезбѣди, кадъ намъ и правични грбъ српске уважености сама држава дозволити мора, као што то и наравно и законоуставна правда данасъ са собомъ доносе, а мађарска готовость на сусреть ступа завѣраваюћи се, да ће правду свестручно пазити и извршавати. —

Толико самъ у томъ смотреню овомъ приликомъ за добро држао предъ светомъ обнародовати, єрбо ме света дужность према роду моме на то опоминѣ; можда ће се пакъ у народу родити врстнія мисао, по коіой би ми Срби што скоріе и срећніе подобна наша одношеня съ државомъ рѣшити могли. Зато іоштъ єдаредъ велимъ, да послушамо гласъ народне намъ савѣсти, коя намъ данасъ собствено уваженѣ што врстніе заступити и обезбѣдити заповѣда — аминъ!!!

Ѣ. К.

Политично изображеніе простогъ народа.

Досадъ є простъ народъ у свима революціяма участвовао, но отуда за себе нигда никакве ползе добивао ніе. У време битке пуштали смо га изъ робства, да се за свободу бори, па смо га опетъ после кадъ се ова задобила у свою прежашню бѣду натрагъ бацали. Простъ народъ нема по већой части истина она духовна дарованія, коя просвештени сталежи имаю, али му єдно отрећи неможемо: памятствованіе. Онъ се врло добро опоминѣ, да є нѣгово удрученіе после сваке революціе само име променуло, и да є садъ уставно, а садъ абсолутистично називано, но свагда оно исто остало. Простъ народъ нити сме бирати, нити за заступника изабранъ бити. Онъ стои сасвимъ осамлѣнъ, као да га у државномъ дружству и ніе, и они човеколюбци, кои би нѣгове интерессе хтели хранити, неуму нѣговъ єзикъ да проникну. Єзикъ є простогъ народа страовитъ; онъ є у Марту своє мнѣніе тимъ изразіо, да є у околнимъ местима Беча, фабрике и домове митне запаліо, и машине и прозоре поразбіяо. Али

*) У овомъ смотреню могли би и евангеличке вѣроизповести сажительи унгарски неке накнадности захтѣвати, єръ су равне нама Србима жертве носили.

можели простъ народъ другчіе говорити, и имали друго средство, да своє мнѣніе изяви? Смемо ли се ми на нѣга тужити, да насъ нѣговъ єзикъ разорава, пали и убія? Сироти люди, кои ништа другогъ немаю окромъ свои руку, гледаю целе године са неповѣреностѣу на машине, коє као неке авети непрестано раде, и жалостно слабо дѣло ньини руку наспрамъ машина, тол' чрезмѣрно превозилазе; они виде гди се сваке године нове и нове машине изналазе, и крозъ то посао ньовъ све више и више непотребнимъ и излишнимъ излази. Ко имъ може за зло примити, што они у машинама ньине найцрнѣ непріятелѣ виде, и што на ове при првомъ позиву, да се тиряни затру, нападну, и ньи разоре. Ко є ньи о ползи машина поучіо? Ко имъ є казао, да, ако би по ньиномъ мнѣнію машине забранили, не би фабриканти никаквога посла имали, єрбо би ій стицай (concurrenz) други држава, гди би машине радиле, тако рѣчи удавіо. (Морале би се и по другимъ државама машине или укинути, да полза машина на далѣ се разпросте, а не на самогъ притяжателя нѣногъ, то єсть да се по одбієню трошка и нуждногъ $_0/^0$-та други профитъ на обште подпомаганѣ сиротогъ народа а особито они употреби, кои су чрезъ *) машине лебъ и заслугу изгубили. Само па тай є начинъ желити, да се машине што више уведу, єръ колико є нуждно, да се средства дѣланя умноже збогъ умножени и непрестано умножаваюћи се потреба, толико су машине за олакшанѣ труда човечія одвећъ благодатне, єръ ніє истина, да се човекъ само на муку него и на радость свою, ближньи и творца свога родіо. Кадъ имамо, што требамо, онда є свеєдно било то путемъ машина или зноємъ чела човечія, и мученѣмъ марве, средство є єднако свето, само што є средство машина лакше и пробитачніе. м. Учр.) Ко имъ є изяснио шкоду, ако би се забранило да се фабрикати странни држава у землю уносити несмеду? Они су юришомъ ударили на домове митне, єрбо ій є порція на смокъ (Verzehrungssteuer) люто тиштала. (Не би требало то нигди да постои, него у време неродне године іоштъ да єдна земля другу безъ свакогъ повишеня цѣне чимъ може подпомаже. м. Учр.) Ко имъ є показао, да наша држава у новчапомъ смотренію нема друге цѣли, него да приходе данодаянія умножи, али да би морао пропасти, кадъ би одма друге изворе прихода затрпао? Рѣчь „простота (Pöbel) найкомотніи є изговоръ државника, кадъ яукъ пужде простогъ народа жельомъ грабежа назива, и кадъ крваве ранне народа са своимъ лепотнимъ рѣчицама прикрива. Ядима паларо знамъ, да се између ниже классе люди исто толико а си врло добалеко више пуке простоте, него у вишимъ сталежа редовгурно и зи, премда и то знамъ, да се овима далеко више може замерити, него првима. Я знамъ и то, да се найближе десетине година само одъ єдне силе бояти имаю, коя ће све изображеніе и сву срећу човеческу упропастити, а то є ужасна сила простоте. Но немоймо мислити, да се ниже классе народа, само изъ пуке простоте состоє, шта више найвећа часть простогъ народа радо би радила и била би несрећна, да посла нема. Чуваймо се да изъ нашегъ народа неначинимо пуку простачину, єръ є велика опасность, ако га начинимо. Ви кои народъ непознаєте, и мимо онога, кои пряву капу и хальину има, подозрѣваюћи пролазите, ви велимъ незнате, какво сокровиште чувства правде и нарави благе, у тимъ суровимъ людма лежи. Ко само баръ издалека бѣду простогъ народа познає, тай се мора чудити, да изъ нѣга ніє постао народъ одъ сами лопова и убіица. Народъ гладни и жедни за изображеніемъ, съ коимъ ми монополъ водимо. Єданъ другогъ пита, да се научи, прима желъно што чує башъ ако є и рђаво чуо, и разпространява то криво знанѣ далѣ, єръ онъ никоме несме доћи, кои би му истину могао казати, а свака му є књига, коя му до руке доће сбогъ ученогъ єзика невразумителна тако, као да су є седамъ ђавола запечатили. Заръ нисте пазили, кадъ су цензуре адова врата пала, и кадъ су найпре као птичице изъ кавеза, стихови изъ свободне печатнѣ излетали, съ каквомъ є ватромъ желѣ прость народъ такова читао, и како є одъ оно нѣколико крайцаре ядне нѣгове заслуге штедіо, да се свободномъ печатньомъ даде научити, како се онъ несвободанъ угнѣтава. Кадъ се кући повратіо са овимъ што є купіо, мисляше да є леба купіо, и донео, а кадъ тамо а оно само руже є добіо. Онъ є мисліо да ће бити у чему наученъ, а кадъ тамо, а оно му пѣваю пѣсму, мисліо є да ће уздисає добити, а кадъ тамо, а оно му се радую.

Ми несмемо то затрпавати и крити, да се изображени сталежи спрама ниже классе люди аристократически држе. Цѣо исторични развитакъ новогъ времена иде на то, да се станя и одношенія люди изравнаю. У времена реформе прва є опитъ учинѣнъ, да се у царству духова, све препоне и монополи оборе, 18-то тако названо философическо столѣтіе ніе си одъ стра другче знало помоћи, него да све божествено отрече. Французска є революція ту страву растерала, и одъ тада є текъ прави путъ къ цѣли предузетъ.

*) И Србльинъ простъ говори чрезъ, али разуме wegen, а не durch; но ми можемо са овомъ речи садъ ово садъ оно по смислу означавати. м. Учр.

Видило се и признало се да би политичномъ реформомъ могли умну (intellectuell) реформу увести, и да би се преображеніемъ државе у нѣнимъ политичнимъ заведеніяма и духовномъ животу сасвимъ други темель дао. Ову упливну цѣлѣ политичногъ развитка незнаду они іоштъ да уважаваю, кои само настоє, да осамлѣну умну реформу уводе, гди би иначе ова чрезъ политичну реформу сама одъ себе дошла. (Зато и књижевна узаймность Славена слабо ће изгледъ досадашньи умногъ полета моћи променути, ако се найпре политично станѣ Славена болѣ неуреди. м. Учр.) Зашто прость народъ неће да чує, да се политично станѣ юда промене? Єрбо є политично изображеніе нашегъ народа іоштъ врло недостаточно, и слабо, старо станѣ државе лежи намъ іоштъ предъ очима као мртвацъ, когъ на жалость само мало по мало и то са найвећомъ обозрителности можемо одъ насъ уклонити и удалити, ако оћемо, да непаднемо у Анархію. Дайте други темель држава, умножите кодъ народа политично честолюбіе, и чувство правде, па ће еманципація сама одъ себе доћи. Алъ се неда заповедити, да ко мора бити просвештенъ, и управни (directe) путъ къ еманципаціи, неби друго ништа био, него насилѣ у просвети, коє свою цѣль нигда непостизава. Исто тако и они ограничено раде, кои неби хтели да се благородство припознає, и зато о томъ раде да се ово укине. Умножите политично образованѣ народа, па ће важность благородства по себи пасти, али безъ темеля политичне реформе, биће народъ само у ласканю и претворности воспитанъ. Држава мора дакле найпре политично препороћенѣ имати, ако оће да плодове изображенія кодъ народа види. Пре свега дакле задатакъ є државни люди, да политична заведенія сасвимъ преобразе, и сваки ће пріятель отечества помоћи, да то на найнеограниченіи и найсвободніи начинъ буде. Єръ цѣо нашъ садашньи трудъ, ніе ништа друго, него оружанѣ противъ нападенія простогъ свѣта, и противъ неволѣ рата. Но та политична Палингенезія (препороћенѣ) мора се простимъ людима изявити и изяснити, да зна, и позна, шта є. Радеће классе неће садъ да имаю тутора, нити оће да незнаю и далѣ оно, што изображени и имућни добара притяжательи о ньима свршe. Ово є данашньимъ даномъ у дѣлу, тако сигурно, и тако већъ у народъ ушло и укоренѣно, да се несме превидити, и забацити. Истина да би за мирни развитакъ државе болѣ било, кадъ би се ниже классе люди іоштъ могле уздржати да ћуте, зато, што они оће да све на вратъ на носъ буде, и тимъ недаду времена, да се преображеніе отношенія найпре приуготови, далѣ зато, што є опасность ту, да они благодатъ многи обновлѣнія, сбогъ оскудности политическогъ изображенія неће моћи умомъ докучити, и тако ће оно, што би се на миру могло учинити, силомъ суровости разорити, напослѣдку зато, што ће заръ врло скоро одъ државе немогућне заktѣвати, и што се лудило комунизма сасвимъ своимъ страотама нами све то болѣ приближує. — (Продуженіе и Заключеніе слѣдує.)

Држимо се єднога начела! — Знайте люди, и држитесе єднога начела, па неће бити крвопролитія. То є начело: стварь добро испитати, свестрана мнѣнія задобити, и ако є могуће изравнати се, аколи не, друге силе и народе замолити, да о томъ своє мнѣніе кажу. Што већина одсуди, то да буде. Аколи би се и овдѣ страни, коя губи, неправо чинило, нека опетъ свою стварь представи свима владаюћимъ дворовима, да, ако прааво зато што є слабія, физично губи, баремъ савъ свѣтъ зна, да є неправо. Ово кадъ се призна, (а признати се, ма нико нехтѣо, мора, ако се неможе довольно опровергнути), нека се добро забележи и време и прилика очекує, да се свему свѣту, ако иначе ніе, у пркосъ, прааво у своє уваженіе поврати. Цѣо свѣтъ треба о свачемъ своє мнѣніе да каже, и помоћъ свою ономъ да пружи, кои одъ туђегъ насилія трпи. Ако тако нећемо и свестрано бодро око на то неупремо, да се правда и истина обдржи, онда ће довѣка бити лукавіи и ячи господаръ. Зато є нуждна безусловна и безгранична явность, єръ лукави и притворни люди има више на свѣту него правични и искрени. Ако се и самъ тронъ владѣтеля сбогъ те явности сломіе, то є вѣроятно, да є ломанъ и неваляо био, и зато браћо обдржимо явность безусловну, безграничну и безъ страха. На овакой є явности и правда и тронъ и ячи и непокретніи, а и свакогъ поєдиногъ поштеногъ човѣка животъ, честь и иманѣ сигурніе. Неправимо запта єзику и печатньи, єръ є свака казнь ту излишна, неправедна и неумѣтна, у толико више, што ћемо кадъ се усудимо о свему и свачему своє мнѣніе, одобренѣ и осуђенѣ дати, благодатніе успѣхе видити, ма како лажно и неосновано мнѣніе чіе било. Са строгостѣу казни неће се више ништа добро моћи учинити. Зашто є свѣтъ одъ поєдини люди, поєдини народа морао толика удручаваня, као што намъ повѣстница и данашньи примѣри кажу, трпіо, него зато, што се онай за бунтовника сматрао, кой што противъ неправедне ячине рекне? Савъ свѣтъ дакле нека се у томъ сложи, да поєдине неправде искоренява, єръ безъ тога суверенитета свега свѣта, оставляюћи дѣло распре поєдинимъ дружственимъ тѣла-

ма, нигда неће безъ неправде бити, а то є жалостно и срамотно за изображени свѣтъ.

Будимско-Пештански Вѣстникъ.

Садъ башъ прилѣплюю прилепице, у коима воени министеръ Будапешти благодарность за отачественолюбіє изявлює. Будуѣи да у обема варошима има веѣъ 4 баталіона пешака и 6 батал. коняника, зато є врбованѣ по вароши међутимъ укинуто. Говори се, да є Гр. Францъ Зичи бечкомъ министеріуму на рачунъ народне страже 4000 фор. ср. предао. А што є дао за мађарске народне стражаре? Ништа! — По послѣднѣмъ извѣстію финансіє изнашао се у аустрійской Монархіи за 6. Мѣсеци, єданъ дефицитъ одъ 8 милліона. — Кадъ є ческа депутація Ерцхерцогиньи Софіи на аудіенціи предстала, имала є висока ова Госпоя на глави капу ческомъ боіомъ украшену.— У старомъ Будиму ће се овогъ лета 13 пароброда начинити. Ако се ово сваке године учини, то ће се моћи скоро Пешти име дати „нови Венедикъ на Истру.“ — Овдѣ се име „долньи и горни столъ“ променює у долню и горню камеру „єръ веле: да ово име столъ“ више частѣеня, нежели законодаветвене Табле означава. — Садъ се о томъ речкаю, оћели се на Діети по Французкомъ начину т. є. съ трибине или као досадъ, по обичаю Енглезко унгарскомъ, седећи говорити. — Учредникъ Нов. Марціушъ 15-и вели: да ће у Варадину Метернихъ резидирати и президирати; послѣ наводи: да є Радецки съ Нужаномъ Таліане побѣдіо и на ово примѣчава да ако тако буде, то тежко мађарскомъ народу, єръ неће онда смѣти ни главе помолити. — Обшта є желя пештанске градомеће, да се Гр. Стефанъ Карольи за врховногъ Жупана у истой вармеђи постави; єръ є у послѣднѣмъ времену премноге жертве на олтаръ домовине принео. Ово дана є веѣъ трипутъ утркиванѣ съ коньма држано, на кое є Учредникъ „Унгара“ примѣтбу эдну у своє новине ставіо, да би болѣ било, кадъ би се противъ Хорватске утркивали, коће пре тамо стићи. (и утећи! Учр.) — У Опозицій говори се да су 6000 Секлера у Сегединъ веѣъ отишли, и да є Бађаньіова прокламація са найвеѣимъ Ентузіазмомъ примлѣна. — Подъ насловіємъ шаривари, у (Ungarns Morgenröthe) између други овако о Славенима булазне. Зашто су Славени кодъ Аустрійске Аристократіє толико наклоности добили? Єрбо ій у имену склавъ (робъ) єдно писмо само разликує, а Аристократія за ово єдно писмо и не брани, било га или не. — Банъ Єлачићъ држи се за (Abd-el-Kadera) єръ вели да ће Славонію, Хорватску и Далмацію у пустиню преобратити. — Деспотизмусъ є свой матеріялъ изгубіо, изгубіо є свой махъ, ніє чудо дакле ако у овомъ положенію и главу изгуби (валяда као овай дописатель паметъ, кои се види да никаквогъ понятія о тежньи Хорвата, Славонаца и Далматинаца за свободомъ, нема. м. Учр.)

Вѣсти о народномъ одбору у Карловци.

20-га Мая. Одборъ народни сада се найвише занима приманѣмъ депутація одъ разни помѣстни одбора по Бачкой и Банату, саобштаванѣмъ овима свои заключенія и даванѣмъ упутствія у предузети се имаюћемъ поступку. Поредъ тога Г. Ђорђе Стратимировићъ устроява редовну войску одъ своєволяца, кои гомилама са сви страна долазе, те се овдѣ обучаваю; веѣъ имамо пуне двѣ дивизіє добро наоружани и свакимъ ратнимъ потребама прилично снабдѣвени войника. — У єдномъ засѣданію овы дана заключіо є одборъ издати прокламацію, гдѣ ће савъ народъ србскій на оружѣ позвати. Надамо се, да ће се на овай позивъ народна наша войска брзо умножити. — Данасъ смо добили изъ Митровице вѣсть єдну, коя насъ є яко обрадовала, премда іоштъ треба да се потврди. Избрани нашъ войвода Стефанъ Шупльикацъ одъ Витеза наименованъ є Н. В. премилостивимъ царемъ нашимъ за командуюћега Генерала у Славоніи на мѣсто барона Храбовскога, и у помоћь (ad latus) придата су му два наша врла Србина Генерала: баронъ Іовићъ и Майна, први као командуюћи генералъ у Темишвару, а други у Осѣку. Къ овоме іоштъ кажу, да є дошла заповѣсть, да се градъ Варадинъ има граничарима предати, да га они чуваю. Што желимо, то и вѣруємо; зато намъ є овай гласъ велику радость причиніо, ако и нису ньиме іоштъ све наше желѣ испунѣне, ал намъ є, ако буде истина, рука помоћи пружена и коракъ ближе учинѣнъ къ савршеномъ удѣйствованю свію желя народа нашега. Да Богъ поживи нашегъ правдолюбивогъ цара!! —

(Срб. Беог. Нов.)

ХОРВАТСКА И СЛАВОНІА.

Изъ Загреба. — Депутація народа србскогъ за Бечъ, приспѣла є овамо 17. Мая. Ню є изванъ града на єданъ сатъ младежъ академическа дочекала, и са „живили“ до самогъ града пратећи поздравила. Недалеко одъ града изишао є и благор. Г. Лудвікъ Гай са отмѣнимъ гражданиномъ Г. Станковићъ предъ Депутацію. Кадъ се у самъ градъ улазило, силни є народъ поврвіо; овде се Депутація задржи и поздравъ одъ єдногъ каноника прими, на кои є Г. Сенаторъ Бечкеречкій Іоанновићъ кратко, но вѣшто одговоріо. Одавде се у самъ градъ пође, кудъ множество народа поити, громогласно госте своє поздравляюћи. Кадъ се на парадно мѣсто доспе, Депутація Србска посилази съ кола и упути се съ народомъ, кои га є дочекао и пратіо Марковомъ мѣсту, на комъ се толики свѣтъ стекао, да се єдва могло пролазити. На Марковомъ мѣсту, предъ домомъ Нѣгове Преузвишености Гдина Бана, на ономъ мѣсту, на комъ є 1845. лѣта 29. Юлія за народность крвь проливена, намѣштенъ є био столъ, око когъ су столице поређане биле. Нѣг. Преузвишеность Г. Банъ съ многомъ Господомъ дочекао є на прозору Србску Депутацію, коя га є съ радостнимъ восклицаніємъ „живіо“ поздравила. Међутимъ се Г. Прота Карловачкій Павле Николићъ на столъ попне, свечаность започне, узроке редке свечаности и ньіовогъ долазка изчисляваюћи тако силно и красно, да є слушателѣ до тогъ умиленія довео, да су готово сваку нѣгову рѣчь више хиляда уста „живіо“ пратиле. Нѣки су одъ радости плакали, други су шешире у висину бацали. Нѣгова Преузвишеность Г. Банъ часъ є плѣсканѣмъ руку, часъ є махаюћи бѣломъ марамомъ и викаюћи съ прочомъ Господомъ съ прозора „живіо“, найвеће своє благоволеніє словослову указивао. Ніє овдѣ душе било, коя ніє съ найвеѣимъ любопитствомъ распитивала одъ куда є словословъ и шта є. Овдѣ є словословъ заиста и себи и свему источне цркве свештенству предъ силнимъ обоєгъ вѣроисповѣданія народомъ освѣтлао образъ. Буди му вѣчна благодарность. После предпоменутогъ Господина попне се на столъ ватрени домородацъ Г. Куретићъ Крижевачке међе врстни чиновникъ, кои є пламенито Депутаціи Србской благодаріо, што народность славянску брани и подпомаже. По свршетку слова Г. Куретићъ позове Г. Проту Николића, да се ньи двоица у име србско-хорватскогъ народа предъ очима свію присутствуећи за знакъ взаймне любови и братинске слоге, полюбе. Овой се сцени одъ свію страна радостно „живили“ одзивало. — Садъ се народъ съ Марковогъ мѣста съ песмама народнимъ крене до пiяце, гди србски Депутирци опетъ на кола посѣдаю и у квартире своє отиду. Исти є данъ у вече младежъ Г. Проту Николића разнимъ народнимъ пѣсмама почествовала, а сутра данъ музикомъ. (Продуж. слѣд.)

Изъ Загреба, 2. Юнія. — Данасъ после подне око 6 сати стиже намъ овамо изненада дуго и желно очекивани високи гостъ и славни нашъ землякъ (родомъ изъ Бриня у огул. регим.) светѣйши Г. Патріархъ Іосифъ Раячићъ, допраћенъ єднимъ отдѣленіємъ епископски коняника. Веѣъ прекючеръ чекала є до сумрака преузвишеногъ и обштелюблѣногъ госта цѣла академическа гарда са депутаціяма у Максимиру, а сва остала гарда стаяла є разређена по старомъ вашару и Лашкой улици; али како насъ є ономадъ надежда преварила, тако намъ данасъ стиже изненада, гди смо му се по добивенимъ гласовима текъ за сутра надали. Преузвишени гостъ одсѣо є у опредѣленомъ конаку кодъ вредногъ родолюба Г. Кристофора Станковића. Како є пуко гласъ, да є Нѣг. Свѣтлость у Загребъ стигла, зазвонила су звона по свима црквама и грували прангіє на южномъ шеталишту, а гомила свѣта врвила є по старомъ вашару (хармици) предъ конакомъ преузвишеногъ госта, предъ коимъ є почестна стража одъ академичке чете стаяла, сватко пунъ искрене желѣ, да види и да поздрави вредну светиню народа нашегъ. У 9 сати у вече свирала є банда войничка овдашнѣ посаде Куделке предъ конакомъ, а па єданпутъ помоли се одъ народногъ дома крозъ дугу улицу до 200 млади домородаца пѣваюћи съ буктећимъ машалама у руци. Дуга ова свита буктећи машала ишла є найпре око целогъ старогъ вашара, па онда заокруживши банду стапе у коло предъ конакомъ преузвишеногъ Г. Патріарха вичући непрекидно „живіо Патріархъ!“ У то се попне на столъ Г. Вардіанъ, академикъ, и изговори яснимъ гласомъ и правимъ одушевленѣмъ лепи говоръ.

На ово му светѣйши Г. Патріархъ одговори съ прозора у кратко рѣчма пунимъ любави, слоге и братинства, као прави светацъ, рекавши међу осталимъ, да ако є веѣъ и старъ, опетъ шта се любави тиче прама народу и народности, никоме одъ насъ млади неуступа. По довршеномъ говору, кои є непрекидни „живіо“ пратіо, обишла є цела свита махаюћи съ буктећимъ машалама прама прозору Г. Патріарха нѣколико пута наоколо, и найпосле све баклѣ положила на два мѣста на вашару, изъ кои є буктила дивна ватра, представляюћа буктећа искрена срдца єднокрвне браће Хорвата и Срба. Око ватре академичка младежъ повела є и коло, и пѣваюћи до нѣко доба вратила се крозъ дугу улицу предъ академію, а високогъ госта оставила є у миру, да би се одморіо одъ пута далекога.

Изъ Загреба 3 ћегъ Юнія. — Данасъ су отишле све овдашнѣ области св. Г. Патріарху, да га поздраве. — Загребъ нашъ є оживіо, као никада досадъ. Са свію страна сгрнули су се посланици и гости овамо. — И браћа Чесси послали су на нашъ саборъ два посланика ГГ. Яромира Ербена и Душана Ламбла. — Около 11 сати дођоше у Загребъ Туропольци предвођени своимъ новоизбранимъ жупаномъ Г. Стеф. Іозиповићемъ. Свѣтли Банъ прими ихъ срдечно и позва ихъ у коло хорватско славонско, а они су громкимъ „живіо!“ одговорили.

— У Среду є овдѣ била депутація съ народнимъ барякомъ чакъ изъ Веровитице, коя се є свѣтлому Бану поклонила.

— Дружество млади домородаца и домородкиня представлятће у Вторникъ 6. Юнія на славу свечаногъ уведеня преузвиш. Г. Бана, у овдашнѣмъ казалишту народни игроказъ: „Поразъ Монгола“ одъ Ивана Кукулѣвића. Чисти доходакъ обратитће се на родолюбну цѣль.

АУСТРІЯ.

Министеріумъ правдоправленія поднео є Нѣговомъ Величеству по пропису казнителни закона сверху преступленика неполитични изречену смртну казнь съ тимъ додаткомъ, да, премда налази да су тіи преступници по строгости закона смртну казнь подпуно заслужили, ничимъ манѣ на начело сматраюћи, да Нѣгово Величество неће негли наклонѣно бити, да се то у ово време бурно, и докъ уставна законодавна сила о задржаню или о укинѣню смртне казни нерѣши, изврши. Нѣг. є Величество по своіой благости ово начело одобрити

*

и лепо прааво*) помилованя, као и опредѣленіе привремене казни височайшемъ придворномъ суду уступити благоволило. Sommaruga.

СЕРБІЯ.

Сбогъ появивши се одъ стране непріятеля отечества нашегъ обстоятелства, нашла се Нѣгова Свѣтлость побуѣена 18. т. м. Ч. 624. народну скупштину, коя е за данъ 1. Юнія т. г. опредѣлѣна била, одложити до Петрова дна ове године.

Кадъ е правителству нашемъ стигао гласъ, да е бивши князъ Михаилъ у Нови-Садъ дошао, оно е одма императорско-рускогъ генералногъ конзула Г. полковника Данилевскогъ о томе извѣстило; и онъ е у договору съ ч. Мехмедъ-Пашомъ, мухафизомъ београдскимъ, и г. цес. кр. аустрійскимъ конзуломъ подполковникомъ Маерхоферомъ послао свога секретара у Нови-Садъ съ еднимъ писмомъ на бившегъ князя Михаила, коимъ га е убѣѣавао, да миръ отечества нашегъ захтѣва нѣгово одтуда удалѣнѣ. А и Г. Маерхоферъ послао е такоѣе свогъ чиновника къ градоначелнику варадинскомъ съ еднимъ писмомъ, да би се овай постарао о томе, како би се бивши князъ Михаилъ изъ Новогъ-Сада на сваки начинъ удаліо. При повратку изъ Новогъ-Сада Г. Еберхарда извѣстили смо се, да се бивши князъ Михаилъ извиняваo, да е единствено бечки немиръ узрокъ нѣговогъ изъ Беча изласка и у Нови Садъ доласка, и да онъ никако не иде на нарушенѣ мира у Србіи; изявивши му при томъ, да е онъ, не желеѣи бити предметомъ рѣавогъ толкованя, готовъ одма изъ Новогъ Сада уклонити се и путъ преко Загреба у Прагъ предузети.

ЧЕССКА.

Меѣу славенскимъ посланицима налазе се два посланика одъ Познанскогъ народногъ комитета: Либелтъ и Морацевски и два посланика лвовскогъ народногъ совѣта: Князъ Ђорѣе Любомирски и Карлъ Малисцъ. Овай е последньи радіо на предуготовленіяма за све славенски соборъ. Одъ илиро хорватски депутираца дошли су досадъ само адвокатъ Прица, баронъ Кусланъ и познати стихотворацъ Станко Вразъ. Еданъ одъ славни мужева славенскога конгресса есте Руссъ М. Бакунинъ.

Руководеѣи е одборъ славенскога конгресса изабранъ. Онъ се состои као што смо веѣъ обявили, изъ три сѣченія, одъ кои свако три одборногъ човѣка брои. За Поляке и Русине е: І. Борисикіевиѣъ, М. Краински и князъ Ђорѣе Любомирски; за южне Славене: Стаматовиѣъ изъ Новогъ Сада, баронъ Кусланъ изъ Загребе и Станко Вразъ; за Чехославене: Библіотекаръ Ханка, Профессоръ Хелеслетъ и Милославъ Хурбанъ. Депутація славенска се досадъ состои изъ 150 люди. У сали острова Софіе стои развіена застава чесска и свію Славена. Са трибине овде приуготовлѣне говорили су слово: Моравацъ: Дворачекъ, Славонацъ: Мата Топаловиѣъ, Полякъ: Ваисъ, Србльи: Даничиѣъ, Поповиѣъ, Субботиѣъ и Вукъ Стефановиѣъ Караџиѣъ. Сви су у своме матерниѣмъ езику говорили, и последньи е найвеѣу трогателность произвео. Милославъ Урбанъ и Михаилъ Ходжа евангелически свештеници изъ Св. Миклоша Липтовске градомеѣе, говорили су за унгарске Словаке. (Пешт. нем. Нов.)

Господинъ Палацки изабранъ е за предсѣдателя (старости) свеславенскогъ совѣта у златномъ Прагу. —

Изясненіе. Привремени позивъ долеподписани, за пододговорне совѣтнике правителства у Чесской дао е поводъ къ различномъ рѣавомъ толкованю, и то у два сасвимъ противположена правца, коя су оба сасвимъ неоснована, почемъ е стварь одъ они потворени тежня исто тако различна као и едностручня, при томъ е приморавоѣомъ силомъ обстоятелства произведена.

Долеподписани, кои су рѣшителни пріятельи напредступаня, озбильно су наумили, да словомъ и дѣломъ свако покушеніе реакціе исто тако снажно натрагъ узбію, као и да се анархіи, коя хоѣе да све што е органическо у државномъ животу покварн и разточи, крѣпко ополче.

Неѣемо се у обтуживанѣ ма какво упуштати, усуѣуемо се пакъ само просто навести, да се министеріумъ у Бечу, што се тиче нѣгови пододговорни пословання, неналази у свободномъ станю, него да е съ ньиме воля туѣине само, не царска овладала, и да при томъ сожалителномъ станю, вѣрнимъ провинціяма аустрійскога царства, дакле и кралѣвини Чесской, само едно остае, да познатомъ самовластномъ израѣеню уставне свободе, едино могуѣи путъ къ свестраномъ споразумѣнію на будуѣемъ државномъ сабору пробію. Да оѣе овай само скоро се повратити, и то у срдцу монархіе у Бечу, кудъ чесски патріоти ни найманѣ немисле, непріятельскимъ духомъ доѣи; одъ свію желя найвеѣа е желя ньина: уставна свобода подъ единство монархіе осигураваоѣимъ штитомъ царскогъ двора, кога бое смо не безъ дубоке жалости видили, да су у досадашнѣмъ царскомъ граду злоставлѣне и поругане. Ако оѣе Бечъ опетъ да буде, што е преѣе био и што у правомъ и добро разуменомъ интерессу свагда остати мора, да буде сирѣчь срдце монархіе, онда ѣе скоро увѣрити се, да су мѣрила чесскогъ правителства та: хранити благостанѣ землѣ и свеобште благо прочи наслѣдни провинція.

Златни Прагъ 2 Юнія 1848.

Алойсъ Боррошъ. Дръ Браунеръ. Палацки. Л. Вилъ. Грофъ Вурмбрандъ. (Х. Херцигъ. Грофъ Албертъ Ностицъ. Дръ Ригеръ и Штрорахъ отсутствую). Є. В. а. В.

ИТАЛІЯ.

Фелдмаршаллайтнантъ Велденъ издао е изъ свогъ главногъ стана у Конегліано подъ 31 Маемъ на млѣтачке жителѣ позивъ; у коемъ свима млѣтачкима предѣлма у име ньовогъ уставногъ краля миръ и опроштенѣ подноси и обриче, да ако они буду гласъ кои изъ разумногъ предпріятія и дужности нѣгове произтиче, послушали, да ѣе онъ свое оружіе не противу ньи, но за ньову обрану и сигурность употребити, и да ѣе они сами онда „по изявленимъ намерѣніяма Нѣг. Вел. уставну свободу и подпуни народности свое узвисъ уживати.“ Но меѣу ньима вели, има войнства кои непозвани, вѣрность уговора нарушаваю, има неуредни гомила, кои су съ знакомъ крста означени, и само италіанску народность съ нечувеномъ своіомъ свирѣпостію безчесте. „Убіиства, коя су 22. Мая у болници кастелфранкской надъ ранѣнима Аустріанцима, кои су тамо одъ смирени млѣтачки жителя склонѣни били, починили, свагда ѣе у Хисторіи као скаредность овы избегаванѣ достойни чета, остати. „Противу ньи ѣе Ф. М. Л. Велденъ конечногъ уништеня борбу почети; и неѣе пре одъ свогъ предпріятія одустати, догоѣъ споляшиѣ ове непріятелѣ преко границе не отера; — зато, нека се млѣтачки жительи одъ овы за неправду борѣи се чета одлуче и одреку; нека ій принуде, да свое силе на отвореномъ полю противъ Ф. М. Л. Велдена покушаю; нека имъ недозволе, да се за ньовимъ стѣнама сакрию; да не би преко волѣ Ф. М. Л. она противу ти передни чета управлѣна битка, може бити и млѣтачкимъ жительма какову штету нанела; и нека млѣтчани Ф. М. Л. помогну, да се ови фанатикери разтетараю; но зато онъ не мисли съ тимъ симпатію Млѣтчана задобити, или ньи съ тимъ политички обвезати. Онъ само желн миръ и поредакъ увести.

Боценъ, 30 огъ Мая. — Наша е войска 27. Мая предузела да се у движеніе совокупно стави, у чему е слѣдство било, да су Піемонтези изъ свои обкопа кодъ Вилафранка, Сомакампаня, Пастренго и т. д. истиснути били. Они су се преко Минѣіо натрагъ повукли. Песѣіера, коя е у последнѣ време сваки данъ пуцнявомъ топова и пушака нападана била, одсаждена е; наша ѣе войска садъ побѣдомъ радостно опоравивши се, издаици Карлу Алберту рѣшителнимъ сраженіемъ у пооде иѣи. Лево крило Піемонтезаца лако ѣе у очаятелни теснацъ доѣи, и одъ части може се измеѣу Гардаезера и Еча затворено бити. Тиролске су границе усредоточіемъ трупе и шицарски компанія одъ Еча до Ѣіезе снажно обсаждене, и као што се прелвидити дае, предузеѣе путъ у Бресѣіанко да подпомогну главномъ воинству нѣгову намѣру постиѣи, Ф.М.Л. отъ Велденъ веѣъ е пре нѣколико дана са 8000 момака до близу Конеляно отишао.

ФРАНЦУЗСКА РЕПУБЛИКА.

21. Май. Фолконъ, Министеръ земледѣлія и трговине народномъ собору ѣе слѣдуюѣа предложенія учинити: 1. О поселенію празни земаля. 2. И изцрплѣню ритина. 3. О пропуштаню воде. 4. О заведенію кредита за землѣдѣліе. 5. О школама за обработаванѣ землѣ, трговину и рукодѣлія. 6. О поболшаню скотоводства, да би се здраво месо на піацу доносити могло. 7. О насаѣеню башти за народна варива. 8. О уреѣеню камере за землѣдѣліе. 9. О прегледаню рукодѣлія чрезъ искусне рукодѣлце. 10. издржаваню посленика.

ОБЯВЛЕНІЕ.

Дреновацъ и Милетиѣъ,

изъ Ѣура препоручую свою ново отворену Шпедицію и комессіонску радню почит. публикуму, обеѣаваоѣи сваку точнѣйшу услугу извршити. Писарница (Schreibstube) се налази кодъ нове капіе у Ѣуру Nro. 285.

*) Требало би на ово лепо прааво и у Унгарской болѣ погледати. м. Учр.

Станѣ Дунава. Будимъ 7. Юнія п. р. н. 0 6′ 4″ 0″

Пододговорни Учредникъ и Издаватель Ѳеодоръ Павловичь. — У Пешти М. Дороѳеѳ улици Nro. 928.

У ПЕШТИ, писмени І. Баймела.